

Policy brief

Gör återbruk av skor till norm – styrmedel för en cirkulär skobransch

Bakgrund

Skobranschen står inför betydande hållbarhetsutmaningar kopplade till resursanvändning, klimatpåverkan och avfall. En stor andel av de skor som idag slängs har potential att återbrukas, men går ändå till förbränning.¹ Samtidigt befinner sig EU i en intensiv fas av policyutveckling kopplad till cirkulär ekonomi. Nya regelverk, såsom producentansvar för textil och skor och krav inom ekodesign, kommer att implementeras under de kommande åren.^{2,3} Dessa förändringar innebär att återbruk förväntas få en mer central roll i skobranschens omställning.

Skor är dock komplexa produkter som ofta består av 20–30 olika material, vilket väsentligt försvårar exempelvis materialåtervinning jämfört med textil.¹ Därtill kan hygieniska aspekter, liksom att skor formas efter användarens fot, påverka konsumenters vilja att använda begagnade skor.¹ För att återbruk ska kunna skalas upp krävs därför inte bara fungerande insamlings- och försäljningssystem, utan även styrmedel som främjar längre livslängd, reparerbarhet och design för återbruk och återvinning.

Problem

Trots ökade politiska ambitioner riskerar framtida styrmedel att bli ineffektiva. Fokus i producentansvar ligger ofta på att öka insamlingen av produkter, men resultaten från forskningsprojektet *Ökat återbruk av skor* visar att detta inte är tillräckligt för att uppnå verklig cirkularitet.¹

Producentansvaret innebär att alla skor ska samlas in, oavsett återbrukspotential.³ Det ställer krav på system som kan hantera hela flödet, inte enbart de skor som kan återbrukas. Samtidigt är det avgörande att sortering och

Rekommendationer utifrån projektets resultat

- **Säkerställ att system för producentansvar prioriterar återbruk** genom krav på effektiv sortering, kvalitetsbedömning och återanvändning.
- **Stimulera lokala insamlingslösningar i butik** där sortering, uppfräschning och lagning kan ske nära kunden
- **Driv på för rimliga och proportionerliga ekodesignkrav** för hållbarhet, reparerbarhet och livslängd för skor i kommande policyprocesser.
- **Möjliggör en stegvis introduktion av insamlings- och återbrukssystem**, där strukturer och arbetssätt utvecklas och justeras innan insamlingsvolymerna skalas upp.
- **Stärk förutsättningarna för materialåtervinning av skor** genom styrmedel som driver utvecklingen av återvinningslösningar för de skor som inte kan återbrukas.

värdering av insamlade skor är tillräckligt träffsäker, så att resurser i första hand används för att ta tillvara den betydande andel skor som faktiskt kan återbrukas, i stället för att i onödan hantera produkter som inte kan användas vidare.¹

För de skor som inte kan återbrukas saknas i dagsläget fungerande system för materialåtervinning. Utan utvecklade lösningar för återvinning riskerar en stor del av flödena fortsatt att gå till avfall, vilket begränsar den cirkulära potentialen.¹

Lösning

För att återbruk ska bli miljömässigt och ekonomiskt hållbart krävs samordnade insatser inom policy, affärsmodeller och produktutveckling.¹

Projektets resultat tydliggör att återbruk av skor har potential att bidra till minskad resursanvändning och klimatpåverkan, under förutsättning att systemen utformas på rätt sätt.¹

En avgörande faktor är kvaliteten i insamlings-systemen. Eftersom producentansvaret omfattar alla skor behöver systemen kunna hantera hela flödet, oavsett återbrukspotential. Samtidigt är det avgörande att systemen styr mot att effektivt identifiera och selektera skor med hög återbrukspotential, då bristande träffsäkerhet ökar både kostnader och miljöpåverkan.¹ Framtida styrmedel bör därför exempelvis stimulera lokala insamlingslösningar med fokus på återbruk, såsom i skobutiker där sortering, värdering och uppfräschning kan genomföras lokalt, följt av försäljning som minimerar hantering och transporter.

Produktdesignen spelar också en central roll. Skor som är hållbara, reparerbara och enkla att underhålla har betydligt bättre förutsättningar att återbrukas.¹ Ekodesign är därmed en nyckelfråga för att möjliggöra cirkularitet i praktiken², samtidigt som det är viktigt att kraven utformas så att de är hanterbara för branschen.

Samtidigt finns ett tydligt policyfönster. Producentansvaret för skor ska implementeras i svensk lag under 2027 och insamlings-systemet vara igång 2028³, och på EU-nivå pågår arbete som kan leda till framtida krav på produktdesign.²

Slutsats

Återbruk av skor har stor potential att bidra till en mer resurseffektiv och cirkulär ekonomi, men kräver ett tydligt systemperspektiv i policyutvecklingen.

Den pågående policyutvecklingen inom EU och Sverige skapar ett viktigt tillfälle att forma effektiva system för återbruk. För att ta tillvara denna möjlighet behöver politiken flytta fokus från avfallshantering till värdebevarande, och från enskilda åtgärder till fungerande helhets-system.

De beslut som fattas nu avgör om återbruk blir en outnyttjad potential eller en bärande del av framtidens cirkulära ekonomi.

Referenser

- IVL (2026). Ökat återbruk av skor – slutrapport.
- Europeiska unionen (2024). Ekodesignförordningen (EU) 2024/1781.
- Europeiska unionen (2025). Reviderat avfallsdirektiv (EU) 2025/1892.

Denna policy brief är framtagen inom ramen för forskningsprojektet *Ökat återbruk av skor*, som genomförts i samverkan mellan forskningsaktörer och skobransch. Projektet har syftat till att ta fram kunskap och praktiska verktyg för att möjliggöra ökat återbruk av skor och bidra till utvecklingen av cirkulära affärsmodeller. Resultaten utgör ett underlag för policyutveckling på nationell och europeisk nivå.

Kontakt:

Stefan Rydin, Nordeconsult Sweden AB
stefan.rydin@nordeconsult.com

